

РЕШЕНИЕ

№ 38081

гр. София, 17.11.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XI КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 24.10.2025 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Веселина Женаварова

ЧЛЕНОВЕ: Георги Тафров

Людмила Коева

при участието на секретаря РОзалия Радева и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **8146** по описа за **2025** година докладвано от съдия Веселина Женаварова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във вр. с чл. 285 и чл. 284, ал. 1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по касационни жалби, подадени от С. Н. Н. и от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, срещу решение №19067/04.06.2025г. по адм.д.№8570/2024г. по описа на Административен съд София-град, 64 състав. Касационната жалба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ е срещу решението, в частта му, с която е осъдена да заплати на С. Н. Н., ЕГН [ЕГН], обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4500 лева от поставянето му в нечовешки условия в Затвора С. –липса на достъп до външна светлина и недостатъчно изкуствено осветление, за периода от 26.08.2015 г. до 21.05.2024 г., както и законна лихва от 28.8.2024 г. до окончателното изплащане на главницата; а касационната жалба на С. Н. Н. е срещу решението, в частта му, с която е отхвърлен иска му за разликата до пълния предявен размер от 45 000 лева, и е осъден да заплати на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ сумата от 200 лв. разноски, както и относно началната дата на присъдената лихва, която според касатора Н. следва да е 21.05.2024г., когато е преустановено неоснователното бездействието, тъй като е освободен от затвора.

В съд.з., лично, и представен писмен отговор на касационната жалба на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ касаторът С. Н. Н. поддържа касационната си жалба и оспорва тази на ГД“ИН“.

Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ в касационната си жалба и в съд.з., чрез юриск.Н., твърди, че решението на първоинстанционния съд е необосновано и неправилно, тъй като не се установяват твърдените от ищеца неимуществени вреди; не е обсъдено направеното от ответника възражение за изтекла погасителна давност на исковата претенция на основание чл.110 ЗЗД; алтернативно се твърди, че размерът на присъденото обезщетение е прекомерен. Претендира се юрисконсултско възнаграждение.

Прокурор от СГП дава заключение, че касационните жалби са неоснователни, а обжалваното първоинстанционно решение е правилно и законосъобразно.

Административен съд София - град, XI касационен състав, като взе предвид наведените в касационните жалби доводи, становищата на страните и като съобрази разпоредбата на чл. 218 АПК, приема следното:

Касационните жалби са подадена в установения с чл. 211, ал. 1 АПК 14-дневен срок, от надлежни страни, срещу подлежащ на касационна проверка съдебен акт и същите са процесуално допустими. По съществуващото им съдът взе предвид следното:

Производството пред Административен съд София –град, 64 - ти състав, е образувано по искова молба на С. Н. Н. против ГДИН за присъждане на сумата от 45 000 лв., представляваща обезщетение за неимуществени вреди, за периода от 26.8.2015 г. до 21.05.2024 г., ведно със законната лихва от 21.5.2024 г. до окончателното плащане на главницата, за неимуществени вреди, изразяващи се в негативни изживявания в резултат на нечовешки условия на живот докато е търпял наказание „лишаване от свобода“ в С. централен затвор в периода от 26.8.2015 г. до 21.05.2024 г. - дискомфорт, депресия, главоболие, болки в очите, психическо натоварване, липса на сън и апетит, чувство на страх и незащитеност, малоценност, увредено зрение, което наложило да носи очила с диоптър. Ищецът твърди, че вредите са вследствие на незаконосъобразни бездействия на специализираните органи на ответника по изпълнение на наказанията по осигуряване на благоприятни условия при изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“ – според ищецът, в спалните помещения, в които е бил настанен, всички идентични, не е имало пряк достъп до дневна светлина и се е налагало да включва изкуствено осветление.

Първоинстанционният съд е изяснил обективно, пълно и всестранно релевантните за предявения иск факти и обстоятелства. Указал е на страните доказателствената тежест, с оглед характера на съдебното производство. От страна на страните са ангажирани писмени и гласни доказателства (разпитани са трима свидетели).

За да постанови обжалваното решение, първоинстанционният съд е установил от фактическа страна, че ищецът С. Н. Н. в период от 26.8.2015 г. до 21.05.2024 г. е преместен за доизтърпяване на наложеното наказание първоначално в ЗОЗТ „К.“ на 26.08.2015г., а от 08.10.2015г. е преведен в затвора [населено място] и настанен в 12-та група, където е пребивавал в 8-мо спално помещение. На 06.02.2024г. С. Н. е разпределен на територията на 2-ра група на затвора [населено място], в 6-то спално помещение, където е пребивавал до освобождаването си.

Въз основа на събраните от него доказателства, първоинстанционният съд е приел за установено, че Спално помещение № 8 в 12-та група е с големина 14,25 кв. м. Състои се от две преходни помещения, всяко с по две легла. Има санитарен възел и отварям прозорец, осигуряващ пряка слънчева светлина. Осветлението е разположено централно на тавана във всяко едно от двете преходни помещения. По време на престоя на С. Н. в 12-та група са настанявани само по двама лишени от свобода в цялото помещение. Ищецът бил настанен във вътрешното помещение. Там няма прозорец, който е да е непосредствено в килията. Прозорецът е в санитарния възел. Спално помещение № 6 във 2-ра група е с големина 14,82 кв. м. Състои се от две преходни помещения. Разположени са три легла, има санитарен възел и отварям прозорец,

осигуряващ пряка слънчева светлина. Осветлението е разположено централно на тавана във всяко едно от двете преходни помещения. По време на престоя на С. Н. в 2-ра група са настанявани само по двама лишени от свобода в цялото помещение. Прозорчетата в спалните помещения са такива, каквито са проектирани от преди 120 години приблизително, като конструкцията на прозорците не позволява те да се променят архитектурно.

Установено е по делото и, че ищецът бил председател на груповия съвет на 12-та група и председател на съвета на колектива на Затвора в [населено място]. В това му качество, той представлявал затворниците пред администрацията на Затвора – С. и е писал протоколи, планове, предложения във връзка с организационни дейности; издавал вестник като зам.-председател на затворническото сдружение.

При така установената фактическа обстановка, съдът правил следните правни изводи:

Решението е валидно и допустимо. По съответствието му с материалния закон и по твърдените от страните касационни основания, съдът съобрази следното:

Настоящият състав приема, че решението на АССГ е постановено при изяснена фактическа обстановка, основана на писмените и гласни доказателства, събрани по приложимия процесуален ред и обсъдени поотделно и в тяхната съвкупност.

В чл.3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи е прокламирано, че никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение. По отношение на лицата, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“, във вътрешното законодателство на страната това основно право е регламентирано с нормата на чл.3, ал.1 от ЗИНЗС, предвиждаща че осъдените не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко или нечовешко отношение. На това право на лишените от свобода съответства насрещното административно задължение, при изпълнение на наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечаващи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им (чл.2, т.3 от ЗИНЗС). „Нечовешкото“ или „унижаващо“ отношение предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание. Мерките за лишаване от свобода, според ЕСПЧ, могат често да съдържат такъв елемент, като държавата трябва да осигури на лишеното от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката да не го подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането.

Съгласно чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Според чл.3, ал. 1 от ЗИНЗС, осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според ал. 2 на същата разпоредба, за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Тълкуването на цитираните разпоредби налага извода, че е установено задължение за затворническата администрация за осигуряване на благоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ и мярката „задържане под стража“.

Фактическият състав на отговорността по чл. 284 от ЗИНЗС включва административен акт, действие или бездействие на специализиран орган по изпълнение на наказанията спрямо лишено от свобода или задържано лице във връзка с осъществявана административна дейност, в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, от което да са възникнали вреди, които са в пряка и непосредствена причинно - следствена връзка. По силата на законната презумпция на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, при доказване на нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, настъпването на неимуществените вреди се предполага до доказване на противното.

В случая С. Н. твърди и първоинстанционния съд приема за установено, бездействие на ответника ГДИН да осигури на ищеца достатъчно осветление в спалните помещения, в които е изтърпявал наказанието си, „лишаване от свобода“. В тази връзка касационният състав приема следното:

Съгласно чл. 43, ал.4 от ЗИНЗС количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, ... се определят с правилника за прилагане на закона. Според чл. 20, ал.2 от ППЗИНЗС в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради /напр. БДС EN 17037:2019, БДС EN 17037:2018/АС:2021, БДС EN 17037:2018+А1:2022/. От събраните по делото доказателства не се установява осветеността на спалните помещения да е отговаряла на тези стандарти. Не се установява и размера на отвора на прозорците, който е източник на дневна светлина, да отговаря и на допустимите стандарти дори за жилищни помещения - чл. 113 от Наредба № 7 / 22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, съгласно които стаите и кухните трябва да имат пряко странично осветление, като площта на отворите е най-малко 1/6 от площта на дневните и 1/7 от площта на спалните и кухните /ал.1/, като при горно осветление или при осветление в наклонени плоскости нормативите по ал. 1 може да се намаляват с до 30 на сто. Предвид горното, настоящият съд споделя извода на първоинстанционния, че се установява нарушение на чл. 20, ал. 2 от ППЗИНЗС за периода от 26.08.2015 г. до 21.05.2024 г., т.е. вкл. когато за около 40 дни ищецът е пребивавал в ЗОЗТ „К.“, с оглед доказателствената тежест в процеса и фактът, че ответникът не е представил доказателства относно прозорците и осветлението, с което са разполагали спалните помещения, в които е бил настанен ищецът там.

Въпреки, че не се установява по делото установената на 05.07.2016г. пресбиопия при ищеца, която по принцип е свързана с възрастта, да е в следствие на условията при които е изтърпявал наказанието си, както и че по делото няма данни, а и самият ищец не твърди да е уведомил администрацията на затвора за други здравословни проблеми във връзка с недостатъчното осветление, обоснован и правилен е извода на първоинстанционния съд, че недостатъчното осветление на килиите, в които ищецът е пребивавал, го е затруднявало при осъществяваните от него дейности, включително като председател на груповия съвет на 12-та група и председател на съвета на колектива на Затвора в [населено място], което е предполагало писане и четене на различни документи. Следва да бъде споделен и извода, че поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“, включително недостатъчното осветление, уронва човешкото достойнство и поражда чувство на страх, незащитеност или малоценност; т.е. че поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

С оглед горното, правилно първоинстанционният съд е приел, че е налице причинна връзка между бездействие на ответника и причинени на ищеца неимуществени вреди. Предвид

техните продължителност, характер и интензитет, справедливо и в съответствие с чл.52 ЗЗД е определено за тях обезщетение в размер на 4 500лв.

По направеното от ответника възражение пред първоинстанционния съд за погасяване по давност на процесното вземане съгласно чл. 110 от ЗЗД, съгласно който с изтичането на петгодишна давност се погасяват всички вземания, за които законът не предвижда друг срок, съдът съобрази т. 4 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. на ВКС по т.гр. д. № 3/2004 г., според който, при незаконни фактически действия или бездействия на администрацията вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от момента на тяхното преустановяване. От този момент съгласно цитираното тълкувателно решение започва да тече погасителната давност за тези вземания. При незаконни действия или бездействия на административните органи, началният момент на забавата и съответно - началният момент на погасителната давност за предявяване на иска за неговото заплащане, е моментът на тяхното преустановяване. В случая, заявеният исков период е от 26.08.2015г.-21.05.2024г., като не се установява през този период незаконосъобразното бездействие да е било прекратено. С оглед изложеното, правилно е прието, че не са изтекли предвидените в разпоредбите на чл. 110 и чл. 111 б. "в" от ЗЗД погасителни давностни срокове. Независимо от преместването от ЗОЗТ "К." в Затвора-С., надлежен ответник по иска, съгласно изискванията на чл. 205, ал. 1 от АПК, е Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", поради което и началният момент на погасителната давност, в настоящия казус е датата на освобождаването на ищеца на 28.08.2024г.

С оглед изложеното, като приема, че първоинстанционният административен съд е приложил стандартите за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ по отношение на ищеца, настоящият касационен състав намира, че относно присъдената главница съдът е постановил решението си изцяло в съответствие с материалния закон, без допуснато нарушение на съдопроизводствените правила. В тази част решението като правилно следва да се остави в сила.

Предвид специалната по отношение на чл.10, ал.4 ЗОДОВ разпоредбата на чл.286, ал.2 от ЗИНЗС, съгласно която съдът осъжда ищеца да заплати разноските по производството само когато искът се отхвърли изцяло, при оттегляне на иска изцяло или при отказ от иска изцяло, ще следва да бъде отменено първоинстанционното решение в частта му, с която С. Н. е осъден да заплати на ответника 200лв. разноски по делото.

Доколкото в първоинстанционното решение липсва диспозитив относно предявения иск за законната лихва върху главницата за периода от 21.05.2024г. до 28.08.2024г., когато е предявена исковата молба, настоящия съдебен състав приема, че касационната жалба, в тази й част, представлява искане за допълване на решението съгласно чл.176 АПК, поради което делото следва да бъде върнато на първоинстанционния съд за произнасяне по този обективно съединен иск.

По горните съображения, Административен съд София-град, XI касационен състав,

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА решение №19067/04.06.2025г. по адм.д.№8570/2024г. по описа на Административен съд София-град, 64 състав., в частта му, с която Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ е осъдена да заплати на С. Н. Н., ЕГН [ЕГН], обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4500 лева от поставянето му в нечовешки условия в Затвора С. –липса на достъп до външна светлина и недостатъчно изкуствено осветление, за периода от 26.08.2015 г. до 21.05.2024 г., ведно със законна лихва върху главницата от 28.8.2024 г. до окончателното изплащане на задължението; както и в частта, с която е отхвърлен иска за разликата над 4 500лв.

до 45 000 лева.

ОТМЕНЯ решение №19067/04.06.2025г. по адм.д.№8570/2024г. по описа на Административен съд София-град, 64 състав., в частта му, с която С. Н. Н. е осъден да заплати на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ 200лв. разноски по делото.

ВРЪЩА делото на първоинстанционния съд за произнасяне по предявения от С. Н. Н. иск да бъде осъдена Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да му заплати законната лихва върху главницата за периода от 21.05.2024г. до 28.08.2024г.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.